

isto možemo i moramo i ovu treću da prepuručimo svakomu, komu je stalo do toga, da nešto solidna nauči.

Dr. Pazman.

Kachnik dr. Jos. *Ethica catholica specialis. Praelectiones academicae.* Olomuc 1912, kod Prombergera, 8° str. 622. Cijena K 14.—.

Profesor bogoslovskega fakulteta u Olomucu izdao je djelo o moralnom bogoslovlju u tri sveske pod naslovom: *Ethica catholica generalis, Ethica catholica specialis i Ethica socialis seu sociologia.* Pred nama je drugi svezak toga djela, koji obrađuje gradivo dekaloga i zapovijedi crkvenih. Prema tomu je i razdijelio pisac cjelokupno gradivo ovoga sveska na dva nerazmjerna i nejednaka dijela: de praeceptis decalogi (od str. 13. do 568.) i de praeceptis ecclesiae (od str. 569. do 622.). Prvi je dio opet razdijelio na dvije sekcije, te u prvoj govori o prve tri zapovijedi dekaloga, a u drugoj raspravlja zapovijedi od 5. do 10. incl., dok o 4. zapovijedi govori u trećem svesku: *Ethica socialis.* Prvu od napomenutih sekcija dijeli opet u tri poglavlja: 1. de fidelitate erga Deum, 2. de reverentia erga Deum i 3. de famulatu Deo exhibendo. Prvo poglavlje (opet nerazmjerno) obuzima gradivo de praeceptis fidei, spei, charitatis (erga Deum, seipsum et proximum et cultus divini. Drugo poglavlje obuzima samo drugu zapovijed Božju (de blasphemia, iuramento et voto), a treći opet obuhvaća samo treću zapovijed Božju i dvije crkvene. Druga sekcija razdijeljena je na pet poglavlja; u prvom je govor općenito de nocumentis in bonis externis; u drugom de nocumentis in vita (5. zap. Božja), u trećem de nocumentis in personam (6. i 9. zap. Božja); u četvrtom de nocumentis in rem possessam (7. i 10. zap. Božja); u petom napokon de nocumentis ore prolatis (8. zap. Božja). Pisac je nastojao da bude u razdiobi gradiva originalan, pa mu je to i za rukom pošlo. Gradivo raspravlja pregledno, jasno, u kratko, jezgrovito, a metoda mu je ona pomiješana, no pretežno kasuistična. Originalno je i to, što se pisac — bio je jamačno prije ka-

teheta — kod svakoga pitanja obzire na katekizam, te se u opasci pozivlje i navodi riječi iz katehizma i češki i njemački. Razumijeva se, da i literaturu navodi pred svakim poglavljem. poglavito se oslanja na nauku sv. Tome Akvinca, sv. Alfonsa i novijih pisaca kao Noldina, Schindlera, Göpferta, Cathreina, Müllera, Lehmkuhla, Aertnys-a i dr. — Djelo je ovo vrijedno svake preporuke i pohvale.

Dr. Pazman.

Ude prof. dr. Johann: E t h i k. *Leitfaden der natürlich-vernünftigen Sittenlehre.* Freiburg u. Wien. Herdersche Verlagshandlung. 8° str. XX + 164. Cijena K 2.88 uvez. K 3.60.

Pisac je imao prilike predavati etiku kroz dvije godine, pa ono, što je predavao, izdao je štampom u kratko, zbito, i u skolastičkoj formi, t. j. po običaju, kojim su se t. zv. skolastici služili i koji je veoma podesan za školu, tako te je i dandanas većina školskih teoloških knjiga napisana na taj način. Pisac name prije nego počne raspravljati koje pitanje, navede literaturu razjasni s nekoliko opazaka t. zv. status quaestionis, postavi tezu i dokaze. Ova knjiga imade 61 tezu, a raspravlja o posljednjoj svrsi čovjeka, o moralnosti, o moralnom zakonu naravnom i pozitivnom, o zasluži i krivnji, o pravu, o dužnostima pojedinaca, te napokon o društvu i društvenim dužnostima. Pisac se je poglavito držao nauke sv. Tome Akvinskog, pa to podaje knjizi golemu cijenu. Knjiga je pisana njemački, a to je dobro i zgodno za njemačke bogoslovce i juriste, da u knjizi brzo i lako nagju, što im ovaj čas treba iz etike, pa da u kratko doznadu za tačan sadržaj nauke i glavne dokaze. U latinskom jeziku imade više ovakovih etika, pa zato nije ova knjiga upravo potrebna našim bogoslovcima, ali je ipak poradi izvrsnosti njezine preporučujemo.

Dr. Pazman.

Telch Carolus: Epitome theologiae moralis universae per definitiones, divisiones et summaria principia pro recollectione doctrinae mo-

ralis et ad immediatum usum confessorii et parochi excerptum ex Summa theol. moralis R. P. Hier. Noldin S. I. Oeniponte, Fel. Rauch (L. Pustet), u 16°, str. XXXII + 540. Cijena uvez. K 4.—

Pomenuti pisac theol. dr. Karlo Telch, profesor moralke i kan. prava u papinskom zavodu sv. Josipa u Kolumbiji u državi Ohio u Saveznim državama Sjeverne Amerike, priredio je zgodan izvadak iz Noldinove moralke, i to ne samo iz knjige de Principiis, i de Praeceptis, nego takogjer i iz knjige de Sacramentis, de Poenis i de Sexto. U tom izvatku navodi auktor ponajprije definiciju dotičnog predmeta, n. pr. zakona, navodi razliku zakona i u kratko naku o zakonu. Osim toga auktor je dodao ovom svojem izvatku pet dodataka ili appendixa, koji dobro popunjuje ostalo gradivo. U prvom se nalazi popis grijeha za općenitu isповјed — catalogus peccatorum pro confessione generali — koji popis dobro dolazi isповјedniku u mnogim onim slučajevima, kada treba pokornika ispitivati. Drugi je dodatak o dužnostima župnika — speculum canonicum parochi — koje su nanizane prema onoj shemi, po kojoj je biskup dužan izvješćivati sv. Stolicu. I. de fide et cultu Divino; II. de parochia ipso; III. de moribus parochianorum; IV. de iuventutis institutione et educatione; V. de piis sodalitatibus aliisque religiosis con-sociationibus; VI. de piis legatis et eleemosynarum collectionibus; VII. de operibus piis et socialibus; VIII. de libris et diariis. Dobro veli pisac, da je ovaj „speculum“ zgodan za ispitivanje savjesti prigodom duhovnih vježbi. Treći dodatak sadržaje 230 sentencija, koje su probabiles i kojih se dosljedno smije držati isповјednik u službi isповјedanja. Ovo je svakako originalan dodatak. Četvrti sadržaje ispit zaručnika — examen sponsorum t. j. ona pitanja, koja se imadu redovito davati zaručniku, zaručnici, i posebna u slučaju ženidbe mješovite. Peti dodatak sadržaje popis onih mjesta, u kojima je zakon sabora Tridentuskog „Tametsi“ o potajnim ženidbama I. nekoć vrije-

dio za ženidbe katolika, za mješovite i za ženidbe kršćana nekatolika; II. gdje je vrijedio za ženidbe katolika, a nije vrijedio za mješovite ni za ženidbe nekatolika; III. gdje nije vrijedio ni za ženidbe nekatolika, ni za mješovite, a ni za ženidbe katolika barem redovito, i napokon IV. gdje je vrijedio za ženidbe katolika i mješovite, a nije vrijedio za ženidbe nekatolika. Na koncu djela nalazi se opširno stvarno kazalo.

Ovo djelce dobro će doći u prvom redu onima, koji se pripravljaју za ispit, da uzmognu još jednom u kratko glavnije stvari dozvati si u pamet, a dobro će doći i svakom dušobrižniku, da se u dvojbi kojoj brzo snagje i točno uputi, a osobito isповјedniku, da u težim slučajevima može odmah zdrav sud izreći. Knjižica je i vanjštinom praktična, naime malena 8½. 16½ cm., da se lako u žepu nosi, tanka 10 mm., budući štampana kao brevijari na finom i tananom indijskom papiru, lagana, jer važe 145 grama. Po tom se vidi, da joj cijena — K 4 — nije pretjerana. Djelce preporučujemo.

Dr. Pazman.

Keppler Dr. Paul Wilhelm von: Das Problem des Leidens. Vierte und fünfte Auflage. Freiburg in Breisgau und Wien 1913. Herder'sche Verlagshandlung, in 8° strana VI + 100. Cijena K 2.16.

Učeni i pobožni biskup u Rottenburgu, poznati pisac knjižice „Mehr Freude“ i desetak drugih djela, napisao je opet maleno djelce opsegom, ali sadržajem i aktualnošću dragocjeno. Kako naslov pokazuje, raspravlja učeni pisac u svojoj knjižici pitanje: odakle zlo? — pitanje, koje je zanimalo mnoge velike umove sviju vijekova, ali mu nijesu svi znali naći riješenja. Grčki mudraci tražili su patnji lijeka nekoji u nastladi, drugi u kreposti, a nekoji u ravnodušju i apatiji; jer nijesu razumjeli uzroke zla ni važnosti njegove. U starom zavjetu bilo je shvaćanje ovog problema ispravniје, uz-nositije i utješljivije, ali još mu nijesu shvatili pravu vrijednost. Tek u kršćansko doba, otkad je Bog-čovjek